

littore, in quibus Andromeda religata Perfei quondam liberata præsidio. Idem testatur Pomponius, Plinius, atq; Tullius, quod pro historia, nõ fabula referre existimant, licet poetis veletur figmentis. Huc vocatus Petrus à Lydda Tabitham mortuam suscitauit.

Et cum venisset, duxerunt illum in cœnaculum, & circumsteierunt eum omnes vidue stentes, & ostendentes ei tunicas & vestes quas faciebat illis Dorcas. Eiecit aut̃ omnibus foras, Petrus ponens genua, orauit, & conuersus ad corpus, dixit: Tabitha, surge. † At illa aperuit oculos, & viso Petro resedit. Dans aut̃ illi manũ, erexit eam. Et cum vocasset sanctos & viduas, assignauit eam viuam. Notum aut̃ factum est per vniuersam Ioppen, & crediderunt multi in Domino. Factum est autem vt dies multos moraretur in Ioppe apud Simonem quendam coriarium.

† 1. q. 1.
Tetamus.

Ne mulierum fletus, & lachrymarum tumultus Petrum in oratione turbaret, omnes foras eiecit, positus in terram genibus, Christum orauit, dataq; Tabithæ dextera, illi vitam donando erexit, & rediuuam cæteris assignauit. Ex quo quidem signo multi infideles crediderunt, alioqui non credituri, iuxta illud Christi dictum, Ioan. 4. Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Fideles verò abq; signis etiam facillimè credunt. Hic Petrus apud coriarium elegit hospitium, non apud in signiorum quempiam, quod adhuc peregrinis ostenditur, ex plurima ruina residuum. Non longe ab hoc portu excelsum saxum monstratur, super quod Petrus lauans retia à Christo in Apostolatam vocatur, Matth. 4.

CAPVT DECIMVM

Cornelius pijs intentus operibus & orationibus, per reuelationem diuinam Petrum vocauit, qui linteum cœlitus demissum cõtemplatus, profectus est ad Cornelium, quem post longum super fide catholica sermonem cum tota familia sua baptizauit, donisq; spiritus sancti insigniuit, ita vt cuncti mirarentur fideles, quod etiam in Gentiles spiritus sancti gratia effunderetur.

Viv

V Ir autem quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, Centurio cohortis quæ dicitur Italica, religiosus ac timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas multis plebi. Et deprecans Deum semper, is vidit in visu manifestè quasi hora diei nona angelum Dei introeuntem ad se, & dicentē sibi: Cornelie. At ille intus eum, timore correptus dixit: Quis es Domine? Dixit autem illi: †Orationes tuæ & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriâ in conspectu Dei. †Et nunc mitte viros in Ioppen, & accersi Simonem quendam, qui cognominatur Petrus. Huic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius est domus iuxta mare, hic dicet tibi quid te oporteat facere.

Ortum erat murmur inter Iudæos fideles, & Gentiles conuersos, an incircumcisi baptizandi essent. Quod vt tolleret Dominus, Petrum misit ad incircumcisum, & verè prium, ac religiosum: qui vt ait Gregorius, per fidem Dei vniuersorum, & per inuisibilia mundi venerat ad opera, orationes inquam & eleemosynas, per quas venit ad fidem vnigeniti filij Dei, & in illa confirmatus est. Et sic Deus tale illorum murmur abstulit, cum Cornelium Gentilè, militem, incircumcisum, cum tota domo sua saluauit, & cum oibus qui secum erant, Petrus à Deo missus baptizauit, & spiritu sancto manus impositione repleuit. Magna inquit Chryso. huius viri laus est, quòd faciat orationes & eleemosynas, & pius est in tanto principatu: hic enim militū curam gerebat, & faciebat eleemosynam omni populo. Et hæc faciens, vidit angelum monentem quid eum facere oporteat, vt scilicet Petrum vocet ab Ioppe, qui sua opera ad viam salutis dirigat, atque perpetuum meritum acquirat: utpote cuius opera & Deum tenderent, & in proximum. Quales nunquam Dominus deserit, quin vel hominum subsidio, vel angelorum ministerio iuet. Qui cum insolitam audisset iusionem, respondit: Quis es Domine? Interpres legit, τὸς ἐστὶν ὁ κύριος, id est, quis es, quis es Domine? Græca tamen nunc habent, τὸς ἐστὶν ὁ κύριος, id est, quid est Domine? Oraciones tuæ, &c. Huiusmodi Cornelij opera in speciem

†Tob.12.c

Infr.12. a.

26. di. ca.

Deinde

in fi.2. q.7.

Non ocs.

De cõse.

dist.4.

Non du-

bito.

†Infr.11.a

ac moraliter bona, mortua tamen adhuc erant, vt inquit Oecume. cum adhuc fidem non haberent: neque tamen desinebant grata esse Deo, in cuius memoriam, coram quo ascenderant, videntur grata fuisse, & coram Deo accepta. Quamobrem prouidit tibi de doctore, & Apostolo suo, quem voces ab Ioppe.

Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi, vocauit duos domesticos suos, & militem metuentem Dominum, ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia, misit illos in Ioppen. Postera autem die iter illis facientibus, & appropinquantibus ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam. Et cum esuriret, voluit gustare.

Angelus non iussit Cornelium adire Petrum, vt etiam Petri aduentus omnes Cornelij domestici participes essent: sed nec etiam Cornelius eum vocat, quin potius visionem suam nuncijs suis narrat, quam Petro narrent. Interea dum pergerent à Cæsarea Palæstinæ in Ioppen, quæ inter se distant 36. miliar. ascendit Petrus in superiora domus, oraturus. Græcè est tantum *ἱεὶ Ἀόμα*, id est, ascendit in domum, quæ adhuc monstratur peregrinis. Hora verò sexta ante cibum orabat: verum inter orandū esurire cœpit, quia hora prandij proximè adesset.

Parantibus autem illis, cecidit super eum mensis excessus, & vidit cælum apertum, & descēdens vas quoddam velut linteum magnū quatuor initys summitti de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpētia terræ, & volatilia cæli. Et facta est vox ad eum: Surge Petre, occide, & manduca. At autem Petrus: Abstine Domine: quia nunquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterum secundò ad eum: Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Hoc factum est per ter. Et statim receptum est vas in cælum.

Petrus autē credens non dandū esse gentibus euangelium, ascendit hora prandij in cœnaculum, vt prius oraret. Quo orante factus est illi mētis excessus, quē Græci vocant *ἱεὶς Ἀόμα*, id est, vt ait Auguſt. mens eius alienata est & auersa à cōsuetudine corporali ad visum quendā contēplandum, alienata à præsentibus. In qua extasi vidit vas quoddam

quoddam quasi linteū quatuor initijs demitti de cælo, Græca paulo secus habent, scilicet τῶν τεσσάρων ἀρχαῖς δειμιόν, καὶ καθιμύων, id est, quatuor initijs vincitū, & demissum ē cælo. Quid autē significet initijs, & Græcum ἀρχαῖς, puto intelligere quatuor angulos linteī, etsi neq; Græcum ἀρχαῖς, neq; Latinū initia sic vsurpari inuenio. August. dicit ipsum linteum quatuor lineis submitti ē cælo, vbi erat omne genus animalium. Et insonuit illi vox: Petre, macta, & manduca. Qui cū in Iudaica lege, & ceremonijs eius eruditus esset, cuius præcepta hæcenus seruauerat, respondit: Absit à me Domine, nunquā aliquid commune intrauit in os meum. Quicquid olim commune erat reliquis gentibus, quo abstinere iubebantur Iudæi, id immundum & inquinatum censebant, tanquam solis gentibus commune. Hinc factum est, vt Hebræis τὸ κοινόν Græcè, & commune Latinè, pro immundo & inquinato vsurparetur. κοινόν verbum, quod communico significat, tantū in sacris literis inquitur æstimatur: quo verbo paulo pōst vsus est Lucas εὐ μὴ κοινῶν, quod interpres vertit, tu ne commune dixeris, vel, tu ne opinione tua commune dixeris, & immundum iudicaueris. Hoc autē vas quasi discus, inquit Augustin. quatuor lineis subnixum, ter demissum est: quoniam per quatuor orbis cardines, orientem, occidentem, austrum, & aquilonem quatuor Euangelia indifferenter in nomine trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti disseminanda erant. Ideo non frustra duodenarium Apostolorum numerum aggregauit Christus, qui ex quaternario numero per ternarium multiplicato confurgit. Ideo * in omnem terram exiuit sonus eorum, quoniam per ipsos Apostolos & sequaces mediantibus quatuor Euāgelij, in fide trinitatis patet ad cælum aditus. Vnde dicit: Et statim receptum est vas in cælum.

*Psal. 18. a

Et dum intra se hesitaret Petrus, quidnam esset visio quā vidisset, ecce viri qui missi erant à Cornelio, inquirentes domum Simonis, astiterunt ad ianuam. Et cū vocassent, interrogabant, si Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet hospitium. Petro autē cogitante de visione, dixit spiritus ei: Ecce viri tres querunt te. Surge itaq; & descende,

Et vade cum eis, nihil dubitans, quia ego misi illos.

Cum Petrus super tãta visione dubius esset, quidnam significaret, magis dubitabat, tunc misi à Cornelio aduenerunt: & cum infideles & gentes essent, primò dubitabat si se sociaret illis, donec cogitauit angeli dictũ: Quod Deus purificauit, id commune ne dixeris. Hos itaque in nomine Domini recepit secum vsque in crastinum: cum eis ideo proficiscitur in Cæsariam ad Cornelium. Vnde sequitur.

Descendens autem Petrus ad viros, dixit: Ecce ego sum quẽ queritis: quẽ causã est propter quam uenit? Qui dixerunt: Cornelius Centurio, uir iustus, & timens Deum, & testimonium habens ab uniuersa gente Iudeorum, tresponsum accepit ab angelo sancto accersiri te in domum suam, & audire uerba abs te. Introducens ergo eos, recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum illis: & quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum.

†Luc. 2. d

Petrus pro salute proximi, in dõ & omnium gentium, descendit à contemplatione & oratione, à qua interdũ maioris operis gratia cessandum est: & hoc spiritus sancti instinctu factum est. Nuncios itaque intrò uocatos hospitio recipit, causamq; profectiois sciscitatur, hoc est, inquit Chrysost. initium uocationis gẽtium ab homine iusto, & timente Deum, à nuncijs etiam Deum timentibus, à primo Apostolorum, mediante cœlesti signo, spiritus sancti instinctu. Audita autem profectiois causã, & certior factus, sequenti die Petrus non solus, sed multa caterua cinctus proficiscitur Cæsareã, ut multos tandem facti testes haberet.

Alterã autẽ die introiuit Cæsareã. Cornelius uerò expectabat illos, conuocatis cognatis suis & necessarijs amicis. Et factum est cum introisset Petrus, obuius ei uenit Cornelius: & procidẽs ad pedes eius, adorauit eũ. Petrus uerò eleuauit eum, dicẽs: Surge, & ego ipse homo sum. Et loquẽs cũ illo intrauit, & inuenit multos qui conuenerant, dixitq; ad illos.

Petrus per vnã noctem tractauerat nuncios, sequenti die iter aggrediuntur: vna uerò nocte in uia manet, alterã autẽ die Cæsareã ingrediuntur: illos Ceturio attẽtus vocatis

vocatis secum amicis expectabat, quos tantæ doctrinæ salutis participes esse cupiebat. Obuius itaque Cornelius Petro in terram ex humilitate procidens, adorauit eum, se felicem eius aduentu existimans, quod tandiu expectatum nactus esset optatum. Quem tamen Petrus erigens, hunc adorationis honorem ad Deum tantum pertinere docuit. Ingressus domum Petrus, inuenit multos ibi ad salutis verbum congregatos, & cœpit disse-
rere verbum Dei.

Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudæo coniungi aut accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus neminem comunem aut immundum dicere hominē, propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me?

Græcè est, ὡς ἀβιωτον ἐστιν, quod nefas & illicitum est. Quasi simile habetur. Ioannis 4. ✠ Iudæi non cou-
runtur Samaritanis: iniustam enim Iudæi ducebant com-
municationem cum alienigenis. Attamen inquit Petrus, neminem immundum esse Deus mihi visione ostendit, cum mihi diceret: Vade cum illis, nihil dubitans, quia ego misi eos. At licet Petrus causam vocationis non omnino ignoraret ex narratione militum, voluit tamen à Cornelio causam particularius audire, vt dicendi exordium coram multitudine attentius redderet audiendum. Et Cornelius ait: *A nudus quarta die vsque ad hanc horam orans eram in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait: Corneli, exaudita est oratio tua, & elemosinæ tuæ commemoratæ sunt in conspectu Dei. Mite ergo in Ioppen, & accersi Simonem, qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur in domo Simonis coniarj iuxta mare. Confestim ergo misi ad te: & tu bene fecisti veniendum. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus, audire omnia quæcunque tibi præcepta sunt à Domino.*

Græca paulo secus habent, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτας τῆς ὥρας ἡμεῶν καθύπευθεν, καὶ πρὸ ἐνάτης ὥρας id est, à quarta die vsque ad hanc horam sedebam ieiunans, & nona hora orans. Ex quibus verbis apparet Cornelium totum ieiunasse quadriduum. Quod autem dicit

ἀ ὁ inter-

interpretis, à nudius quarta die, malim vertere ab hinc quarto die, sentiens Cornelium ieiunasse die quodam, qui quartus esset ab eo quo cum Petro colloquebatur, vt habet Rab. in glosa ordi. Prima inquit, die vidit angelum, & misit nuncios, secūda nunciij peruenerunt Ioppen, terra profectus est cum eis Petrus, quarta venerunt Caesaream. Sensus ergo est: Nunc, quarta dies est, cum hac ipsa hora eram ieiunans & orans. Vnde ait Chrysostomus. Mihi videtur Cornelius tempora vitæ religiosæ sibi constituisse, & in aliquot diebus. Vnde consideranda est vis orationis, post quam illi angelus apparet. Ideo credere meruit, quia vir bonus erat, & antequam in Christum crederet, inquit August. de Prædesti. lib. 1. cap. 7. Quod inquit, de Cornelio dici potest, cuius acceptæ sunt eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequam credidisset in Christum: nec tamen sine aliqua fide donabat & orabat. Nam quomodo inuocabat in quem non crediderat? Sed si posset sine fide Christi esse saluus, non ad eum edificandum mitteretur architectus Apostolus Petrus. Quamuis nisi Dominus edificauerit domum in vanum laborauerunt edificantes eam. Et sequitur: Quic-

† Deut.

10. d.

2. Par. 19.

c. Job.

34. b. Sap.

6. b.

Ecclesi.

35. b.

Rom. 2. b

Ephes. 6. b

Col. 3. d.

1. Pet. 1. c.

Iacob. 2. b

Gal. 2. b.

† De sacr.

Vinctio.

cap. 1.

§ Vnde in

veteri.

quid igitur, & antequam in Christum crederet, & cum crederet & cum credidisset, bene operatus est Cornelius, totum Deo dandum est, ne fortè quis extollatur. Cornelius igitur accersito Petro, quæ saluti suæ & societatis congrua, sunt præcatur.

Aperiens autem Petrus os suum, dixit: In veritate compari, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Verbum misit Deus filijs Israël, annuncians pacem per Iesum Christum (hic est omnium Dominus.) Vos scitis quod factum est verbum per uniuersam Iudeam. Incipiens enim à Galilæa, post baptismum quod prædicauit Ioannes Iesum à Nazareth, quomodo unxit eum Deus spiritu sancto & virtute: qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo.

Petrus à ceremonijs legis paulatim discedit, animaduertens iam adesse tempus, in quo Deus inter circumcisos & præputiatum non distinguit. Non est enim inquit,

inquit, personarum acceptio apud Deum: qui vt inquit
 Apосто. ✠ vult omnes homines saluos fieri, & ad agni-
 tionem veritatis venire. Est enim personarum acceptio
 iustitiæ distributiæ opposita, quæ peccat in his in qui-
 bus iustitia distributiua rectè distribuit, vtpote cùm in
 eo cui aliquid distribuitur, non attenditur causa in per-
 sona propter quam aliquid illi datur, sed persona nuda,
 vel propter amicitiam, consanguinitatem, vel dexterita-
 tem, non virtutem, vel doctrinam, aut aliquid excellen-
 tiæ, ob quam illud fit illi debitum. Duplex enim datio
 est, inquit Dyonisius Carthusia. Prior est actus iustitiæ
 distributiæ, circa quem contingit personarum acceptio-
 ne peccare, indiscretè quibus non debetur distribuèdo.
 Altera est actus liberalitatis, qua quis dat cui non debe-
 tur, quando nemini est obligatus, & sua cui, & quantum
 vult, pro libito donat. In quo non peccat personarum
 acceptio. Quod autem dicit: Verbum misit: Græca se-
 cus habent, τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε, id est, verbum quod
 misit auferendo τὸν. Sensus interpretis est clarus, legèdo
 ὃν: ita verti posset: quod verbum misit filijs Israël, euan-
 gelizans pacem per Iesum Christum. (Hic est omnium
 Dominus:) vos nouistis: verbum inquam, quod factum
 est per vniuersam Iudæam, quod incæpit à Galilæa post
 baptisma quod prædicauit Ioannes Iesum à Nazareth,
 vt scilicet verbum factum & diuulgatum per vniuersam
 Iudæam post baptisma Ioannis nihil aliud sit, quàm Ie-
 sus à Nazareth, quomodo vnxit eum Deus. Vnctum es-
 se eum à spiritu sancto dixit, quod secundum humanita-
 tem intelligi oportet, ✠ in quo sunt omnes thesauri sapientiæ
 & scientiæ absconditi. Quæ autem per omnem
 Iudæam miracula fecerit, scitis: hunc autem non scitis,
 sed hunc vobis annunciamus, tanquam omnium horum
 oculati & auriti testes. Vnde dicit.

✠ 1. Tim. 2. b.

✠ Col. 2. a.

† Et nos testes sumus omnium quæ fecit in regione Iudææ-
 rum & Ierusalem, quem occiderunt suspendentes in ligno.
 † Hunc Deus suscitauit tertia die, & dedit eum manife-
 stū fieri, nō omni populo, sed testibus præordinatū à Deo, no-
 bis qui mādauimus & bibimus cū illo, postquā resurrexit
 à mortuis. Et præcepit nobis predicari populo, et testificari,

quis

† Ier. 31. f.
Mic. 7. d.

quia ipse est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. † Huic omnes prophetae testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum.

Quantumuis Christus Iudeis benefecerit, suos egros sanando, oppressos à diabolo liberando, tamé in fine pro retributione suspenderūt in ligno. Quem Deus à morte suscitauit, & nos horum omnium testes Deus præordinauit, qui in veræ resurrectionis signum cum eo comedimus & bibimus, & ipse nobiscum: præcipiens nobis hæc omnia & singula omni populo testificari, & quòd cõstitutus est iudex viuorum & mortuorum, & in eius nomine omnes sint salutem accepturi, quandoquidem nec aliud nomen datum est hominibus sub cælo, in quo oporteat eos saluos fieri: & quem omnes prophetae prædicauerunt daturum peccatorum remissionem.

Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcissione fideles qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus: Nunquid aquam quis prohibere potest, vt non baptizarentur hi qui spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos? † Et iussit eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi. Tunc rogauerunt eum vt maneret apud eos aliquot diebus.

† De con
sec. dist.
4. ca. Eos
de baptif.
cap. 1.

Prorogante autem Petro sermonem, fidem iuuabat affectus: vbi verò ceperunt audire baptismate peccatorū fieri remissionem, Christi passione mediante, perfecte crediderunt, & tunc super eos descendit spiritus sanctus, non modò via communi, sed etiam vt linguis loquerentur nouis, vt mirarentur fideles ex Iudaismo conuersi, quasi Deus non gentium, sed tantum Iudæorum esset. Vnde Petrus etiam illos iussit baptizari, licet spiritum sanctum in eos delapsum cerneret, necessariam tamen existimauit aquam ad baptismum consummandum, & animam corporis ablutione lauadam, vt veterem hominem Dominus sepeliret cum concupiscentijs suis, & nouum excitaret hominem.